

До питання розробки та застосування моделі учасника інтернет-тренінгів

Максим Миколайович Назар, Дмитро Сергійович Мещеряков,
лабораторія сучасних інформаційних технологій навчання
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України,
вул. Паньківська, 2, м. Київ, 01033, Україна
apartment@bigmir.net , meoldom@gmail.com

Анотація. *Метою дослідження є ефективне застосування моделі учасника інтернет-тренінгів. Задачами дослідження є опис, аналіз і розробка моделі учасника інтернет-тренінгів, виділення системи базових складових розробки відповідної моделі. Об'єктом дослідження є навчальна система. Предмет дослідження – базова засада виявлення, розробки та практичного використання моделі учасника інтернет-тренінгів. Методи дослідження: теоретичний аналіз сучасних першоджерел з теми дослідження, синтез, порівняння та узагальнення даних наукових джерел. В результаті дослідження робиться висновок про те, що модель учасника інтернет-тренінгів існує для опису, обґрунтування та підвищення ефективності процесу навчання, його індивідуалізації та гнучкості, що складає каталог основних можливостей розробки відповідної моделі. Висновки: спектр значимих можливих варіантів вибору учасника дистанційної групової психологічної роботи чи навчання виступає підставою для розробки і практичного здійснення навчального впливу.*

Abstract. *The research focus is effective application of the online trainings participants' model. The goals of the research are to describe, analyze and develop the online trainings participants' model, the allocation system basic components of developed appropriate model. The object of research is educational system. Subject of research: basic principles of identification, development and practical use of the online trainings participants' model. Methods: theoretical analysis of contemporary sources of the topic of research, synthesis, comparison and synthesis of scientific data sources. As a result of research are drawn conclusions that the participant's model of internet-based trainings exists for description, explanation and increase of studies' process' efficiency, its individualization and flexibility. It makes the catalogue of basic development's possibilities of corresponding model. Spectrum of meaningful possible variants of participant's choice of distant group psychological work or learning comes forward the foundation for development and practical realization of educational influence.*

Питання виявлення, розробки та практичного застосування моделі учасника, або респондента, дистанційних навчальних проєктів є одним з важливих і значимих для сучасних педагогічної, соціальної, вікової, інженерної психології,

педагогіки тощо. Враховуючи те, що відповідна модель оптимізує та піднімає на новий рівень можливості здійснення навчальних і освітніх проєктів, зокрема інтернет-тренінгів, практичне значення проблеми її дослідження та розробки важко переоцінити, а актуальність питання не викликає сумнівів.

Гіпотеза дослідження: спектр значимих можливих варіантів вибору учасника інтернет-тренінгів, результати котрих відображені у каталогі впливів, що керують навчанням, є базовою засадою опису, розробки та практичного використання моделі такого учасника, а значимість відповідних варіантів вибору визначається мірою їхньої співвіднесеності з метою навчальної системи.

Під моделлю учасника/респондента розуміється спрощене уявлення індивідуума, який є реальним і унікальним або репрезентує певну групу чи вибірку індивідуумів, з певними наявними властивостями, станами та процесами, що протікають в ньому (них).

Учасники інтернет-тренінгів – це, як правило, люди, які на вільних і добровільних засадах прийняли рішення змінюватися у відповідному напрямі або досягти відповідної мети.

Модель учасника інтернет-тренінгів існує для опису, обґрунтування та підвищення ефективності процесу навчання, його індивідуалізації та гнучкості. Головним завданням такої моделі може вважатися виділення підстави для розробки і здійснення навчального впливу. [6]

Розглянемо процес розробки моделі учасника таких програм на прикладі «Тренінгу комунікативної компетентності та успішного спілкування», що проводився нами у віртуальному просторі мережі Інтернет. Відповідно до цього, критерійними параметрами об'єктивної реєстрації змін поведінки у спілкуванні учасників тренінгу з формування комунікативної компетентності, що сталися з ними під час його проходження, є наступні: 1) визначення мети спілкування (який результат досягається, куди рухаємося) – для себе і для співбесідника (або співбесідників); 2) врахування наміру учасників спілкування (навіщо прагнемо до такого-то результату?); 3) оцінка особливостей ситуації спілкування (де спілкуємося? коли? у якому стані знаходиться кожен?); 4) звернення уваги на способи та стратегії комунікації (як кожен рухається до досягнення результатів?), що використовуються кожним співбесідником, для сприяння досягнення мети спілкування; 5) вибір адекватних (тобто результативних і екологічних) конкретній ситуації та співбесідникам власних стратегій комунікації; 6) готовність змінювати свою поведінку в процесі спілкування (вміння бути гнучким); 7) отримання задоволення від спілкування. [5]

На основі результатів, отриманих у зв'язку з проведенням «Тренінгу комунікативної компетентності та успішного спілкування» та інших інтернет-тренінгів, був зроблений висновок про те, що модель учасника дистанційних навчальних проєктів може бути описана на основі комплексної мультимоделі ТОТЕ: 1) етап першого тесту – стан учасника на момент перед початком інтернет-тренінгу

загалом або його певного сегменту, що характеризується відсутністю або поодиноким і несистемним застосуванням всіх або деяких з цільових знань/умінь/навичок (як критеріїв бажаного стану – мети інтернет-тренінгу), що виявляється спеціальним тестуванням, опитуванням тощо; 2) етап операцій – проходження запропонованих сегментів інтернет-тренінгу, що включають виконання різнопланових завдань для оволодіння цільовими знаннями/уміннями/навичками; 3) етап другого тесту – контроль результативності здійсненого навчання цільовим знанням/умінням/навичкам, для чого використовуються запрограмовані тестові перевірки, в яких респондент обирає правильний або найкращий варіант серед запропонованих, а критерії оцінки залежать від критеріїв, зазначених на етапі першого тесту; 4) етап виходу – в залежності від зроблених виборів, де критерієм правильності або точності вибору виступає міра його співвідношення навчальній меті – засвоєнню цільових знань/умінь/навичок, респонденту пропонується або проходження нового сегменту тренінгу, або його завершення, якщо був пройдений останній сегмент, або перепроходження того сегменту, навчання змісту котрого не виявилось результативним. Вибір учасника дистанційних навчальних програм є підставою для відповідного подальшого навчального впливу. [2; 3; 4]

Отже, базовою засадою опису та розробки моделі учасника дистанційних проектів у мережі Інтернет слід вважати розкриття спектру значимих можливих варіантів вибору учасника у виконанні навчальних завдань, результати котрих (варіантів вибору) відображені у каталогі впливів, що керують навчанням, тоді як значимість відповідних варіантів вибору визначається мірою їхньої співвіднесеності з метою навчальної системи.

Висунута гіпотеза підтвердилася.

Враховуючи головне завдання моделі учасника/респондента, спектр значимих можливих варіантів вибору виступає підставою для розробки та практичного здійснення навчального впливу.

Вирішення завдання опису, розробки і практичного використання моделі учасника інтернет-тренінгів, сукупність актуальних питань розробки відповідної моделі, ґрунтуються на виявленні та розкритті змісту значимих складових спектру можливих варіантів вибору по відношенню до досягнення навчальної мети для вироблення подальшої навчальної дії в контексті досягнення відповідної мети. [1; 7]

Список використаних джерел

1. Кузьмінська О.Г. Персональне освітнє середовище – перший крок до віртуальної освіти [Електронний ресурс] / Кузьмінська Олена Геронтіївна // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези

доповідей. - Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Kuzminska_Olena_2012.doc

2. Львова А.И. Интернет-тренинг как новая возможность групповой психологической работы [Електронний ресурс] / Львова А. И., Рязанцева И. А. - М. : МГУ, 2004. - Режим доступу : http://flogiston.ru/articles/netpsy/inet_training

3. Мещеряков Д.С. Психологічні підходи до розробки моделі респондента, мотивованого брати участь у дистанційних навчальних курсах [Електронний ресурс] /

Д.С. Мещеряков // Інтелектуальний розвиток дорослих у віртуальному освітньому просторі: монографія / М.Л.Смульсон, Ю.М.Лотоцька, М.М.Назар, П.П.Дітюк, І.Г.Коваленко-Кобилянська [та ін.] ; за ред. М.Л.Смульсон. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 221с. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/10064/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84_%D1%8F%20%D0%A1%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%BE%D0%BD%20%D0%9C.%D0%9B.pdf

4. Назар М.М. Інтернет-спілкування як чинник особистісних змін у юнацькому віці [Текст] : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Назар Максим Миколайович ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. - К., 2010. - 396 арк. : рис. - Бібліогр.: арк. 348-396.

5. Назар М.М. Психологічний вплив спілкування у мережі Інтернет на формування певних особистісних особливостей її користувачів / М.М. Назар // Проблеми сучасної психології. - Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. - Вип. 4. - С. 239-248.

6. Смульсон М.Л. Учіннева діяльність у віртуальному освітньому просторі [Електронний ресурс] / Смульсон Марина Лазарівна // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. - Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Smulson_Maryna_2012.doc

7. Psychology and the Internet: Intrapersonal, Interpersonal, and Transpersonal Implications / ed. by Jayne Gackebach. - [2nd ed.]. - San Diego : Academic Press, 2006. - 392 p.

References (translated and transliterated)

1. Kuz'mins'ka O.H. Personal'ne osvितne seredovyshe – pershyy krok do virtual'noyi osvity [Elektronnyy resurs] / Kuz'mins'ka Olena Herontiyivna // Virtual'nyy osvितniy prostir: psykhologichni problemy (Psykhohiya novoho tysyacholittya): mezhdunar. nauk-prakt. Internet-konf., 28 travnya 2012 r.: tezy dopovidey. - Elektronnyy resurs: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Kuzminska_Olena_2012.doc

2. L'vova A.Y. Ynternet-trenynh kak novaya vozmozhnost' hrupповoy psykholohycheskoy raboty [Elektronnyy resurs] / L'vova A. Y., Ryazantseva Y. A. - M. : MHU, 2004. - Rezhym dostupu : http://flogiston.ru/articles/netpsy/inet_training

3. Mescheryakov D.S. Psykholohichni pidkhody do rozrobky modeli respondenta, motyvovanoho braty uchast' u dystantsiynikh navchal'nykh kursakh [Elektronnyy resurs] / D.S. Mescheryakov // Intelektual'nyy rozvytok doroslykh u virtual'nomu osvith'omu prostori: monohrafiya / M.L.Smul'son, Yu.M.Lotots'ka, M.M.Nazar, P.P.Dityuk, I.H.Kovalenko-Kobylyans'ka [ta in.] ; za red. M.L.Smul'son. - K.: Pedahohichna dumka, 2015. - 221s. - Rezhym dostupu: http://lib.iitta.gov.ua/10064/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84_%D1%8F%20%D0%A1%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%BE%D0%BD%20%D0%9C.%D0%9B.pdf

4. Nazar M.M. Internet-spilkuvannya yak chynnyk osobystisnykh zmin u yunats'komu vitsi [Tekst] : dys. ... kand. psychol. nauk : 19.00.07 / Nazar Maksym Mykolayovych ; NAPN Ukrayiny, In-t psykholohiyi im. H. S. Kostyuka. - K., 2010. - 396 ark. : rys. - Bibliohr.: ark. 348-396.

5. Nazar M.M. Psykholohichnyy vplyv spilkuвання u merezhi Internet na formuvannya pevnykh osobystisnykh osoblyvostey yiyi korystuvachiv / M.M. Nazar // Problemy suchasnoyi psykholohiyi. - Kam"yanets'-Podil's'kyy : Aksioma, 2009. - Vyp. 4. - S. 239-248.

6. Smul'son M.L. Uchinnyeva diyal'nist' u virtual'nomu osvith'omu prostori [Elektronnyy resurs] / Smul'son Maryna Lazarivna // Virtual'nyy osvith'nyy prostir: psykholohichni problemy (Psykholohiya novoho tysyacholittya): mezhdunar. nauk-prakt. Internet-konf., 28 travnya 2012 r.: tezy dopovidey. - Elektronnyy resurs: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Smulson_Maryna_2012.doc

7. Psychology and the Internet: Intrapersonal, Interpersonal, and Transpersonal Implications / ed. by Jayne Gackenbach. - [2nd ed.]. - San Diego : Academic Press, 2006. - 392 p.